

Beslutsunderlag

Styrelsen 2025-01-31

Telefon: [031 64 74 00](tel:031647400)

Diarienummer: 0112/20

Mejladress: erik.andersson@gryaab.se

Handläggare: Sonja Blom, Erik Andersson,
Malin Olsson

Investering avseende projekt förbindelseledning Mölndalsån del 3, kapacitet och redundans

Förslag till beslut

I styrelsen för Gryaab AB:

Styrelsen godkänner investering och genomförande av projekt förbindelseledning Mölndalsån del 3, byggnation av två nya förbindelseledningar under Mölndalsån, enligt beskrivning i beslutsunderlaget till en kostnad av maximalt 505 miljoner kronor.

Sammanfattning

Idag finns en ledning under Mölndalsån som förbinder de två tunnelavsnitten på västra och östra sidan om ån vid gränsen mellan Göteborgs och Mölndals Stad. Den befintliga ledningen har begränsad kapacitet att ta emot höga nederbörds mängder vilket har lett till översvämningar i området. För att undvika översvämning vid mycket höga flöden tvingas Gryaab nu brädna (göra ett tillfälligt utsläpp av orenat avloppsvatten) uppströms Mölndalsån och belastar därmed känslig recipient.

Den befintliga ledningen saknar även redundans för att möjliggöra underhåll och ha beredskap för haveri. Ett haveri skulle medföra långa tider av bräddning och åtgärder skulle bli mycket kostsamma. Ökad avloppsledningskapacitet under Mölndalsån är

även ett krav från Länsstyrelsen för att Gryaab ska få ansluta Bollebygd och Olsfors avloppsreningsverk till Ryaverket.

Genom att förlägga två nya ledningar med större dimension än idag minimeras risken för översvämningar på grund av begränsad kapacitet och omfattande bräddning. Det säkerställer även överföringskapacitet, möjliggör service och underhåll av systemet och att ytterligare områden och kommuner kan avleda sitt vatten till Gryaab.

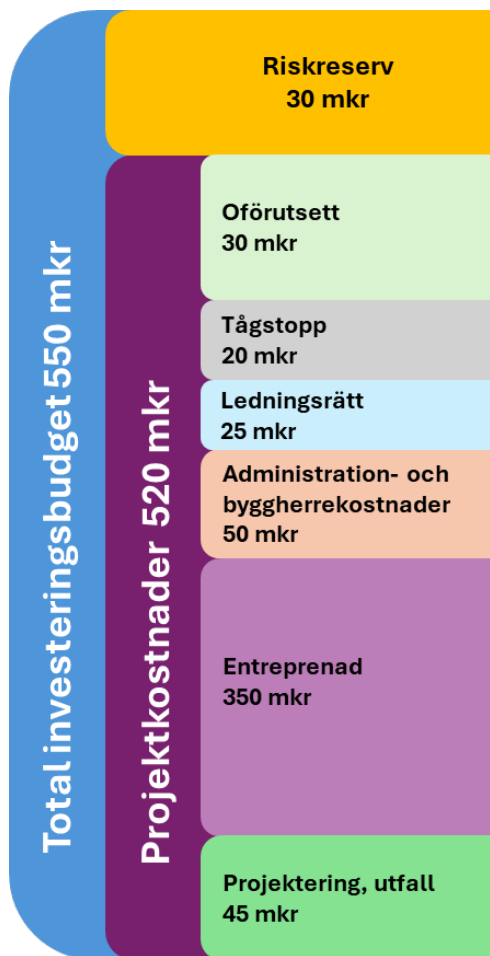
Kostnaden för projektets tredje och sista del bedöms till maximalt 505 mkr.

Styrelsen har tidigare fattat beslut gällande investering avseende detaljprojektering och förberedande arbeten för projekt förbindelseledning Mölndalsån (del 1) och förberedande arbeten i form av undersökningar, sponning och kontrollprogram (del 2) med sammanlagt 45 mkr. Den sammanlagda investeringskostnaden för hela projektet bedöms således till maximalt 550 mkr.

Gryaab bedömer inte att ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars är av större vikt (se bedömning nedan).

Bedömning ur ekonomisk dimension

Investeringskostnaden för hela projektet är bedömd till maximalt 550 miljoner kr i 2024 års penningvärde, fördelat enligt figur 1 nedan. I denna summa är redan beslutade budgetar för delinvestering ett och två inkluderade. Del ett och del två uppgår till 45 miljoner kronor och avser detaljprojektering och vissa förberedande arbeten. Projektet har varit upptagen i Gryaabs långtidsprognos. Kostnaden för projektets tredje och sista del bedöms till maximalt 505 mkr.

Figur 1 Den totala investeringskostnaden inkluderar posterna projektering, entreprenadkostnad, administration- och byggherrekostnad, ledningsrätt, tågstopp, oförutsett samt en riskreserv.

Den totala investeringsbudgeten består av:

- Projektering och förberedande arbeten (redan beslutade) 45 mkr
- Entreprenadkostnad 350 mkr
- Administration- och byggherrekostnad 50 mkr
- Ledningsrätt 25 mkr
- Tågstopp 20 mkr
- Oförutsett 30 mkr
- Riskreserv 30 mkr

Budgeten för projektet utgår från 2024 års penningvärde och indexregleras enligt entreprenadprisindex löpande i januari varje år. Index används under hela projektets livslängd och används för att justera aktuell kostnad till basårets prisnivå.

De årliga kostnaderna under den ekonomiska livslängden, beräknad till 70 år, beräknas för hela projektet till cirka 12 miljoner kronor per år.

Investeringskostnaden är högre jämfört de bedömningar som gjorts tidigare. Kostnadsökningen beror på en betydande ökad komplexitet, geologiska förutsättningar och ökade priser under perioden sen projektet startades 2021. Även förseningen av beslut av miljötillstånd har inneburit en fördröjning i genomförandefasen då det planerade tågstoppet i juni 2025 inte kan nyttjas.

Nödvändiga kostnader

Gryaab får enligt lagen om allmänna vattentjänster endast ta ut avgifter för kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva va-anläggningen.

Investeringen är erforderlig för att de regionala miljömålen ska uppnås samt för att långsiktigt kunna distribuera vatten för rening från anslutna kranskommuner till Ryaverket för erforderlig rening före utsläpp till recipient. Kostnaden bedöms därför som nödvändig enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Bedömning ur ekologisk och social dimension

Cirka 60 %, av det vattnet som kommer till Ryaverket utgörs av tillskottsvatten, det vill säga vatten som inte är spillvatten utan kommer från nederbörd, grundvatten och läckage från vattenledningar m.m. Klimatförändringarna ökar den årliga regnmängden och därmed mängden vatten som transporteras till Ryaverket. Kapaciteten i den befintliga förbindelseledningen vid Mölndalsån är redan i dag begränsad vilket leder till att utsläpp av orenat avloppsvatten i känsliga recipienter uppströms aktuell passage sker ungefär tio gånger per år för att undvika översvämningar i området.

Tillsammans med uppströmsarbete för att minska läckage av tillskottsvatten till avloppssystemet bidrar projektet till att nå regionens miljömål med att begränsa effekten av klimatpåverkan och minska risken för övergödning. Även risken för att avloppsvatten stiger upp i fastigheter längs Mölndalsån kommer att minskas med ytterligare en förbindelseledning.

Länsstyrelsen beslutade den 21 april 2021 att Bollebygds och Olsfors avloppsreningsverk inte får anslutas till Ryaverket förrän avloppsledningens kapaciteten

under Mölndalsån har utökats med ytterligare en ledning som tagits i bruk. Även större utökade anslutningar från övriga delägarkommuner kommer troligtvis att begränsas om inte en kapacitetsökning genomförs.

Utöver en kapacitetsökning planeras systemet att byggas upp med två förbindelseledningar. Idag saknas redundans och därmed också möjlighet till underhåll och beredskap för haveri. Ett haveri skulle medföra långa tider av bräddning och åtgärder skulle bli mycket kostsamma. Med två ledningar istället för en möjliggörs underhåll av systemet.

Samverkan

Beslutet har behandlats på lokalt samverkansgruppmöte den 22 januari 2025.

Ärendet

Styrelsen har tidigare fattat beslut gällande investering avseende detaljprojektering och förberedande arbeten för projekt förbindelseledning Mölndalsån (del 1) och förberedande arbeten i form av undersökningar, spontning och kontrollprogram (del 2) med sammanlagt 45 mkr.

Ärendet avser investering och genomförande av projekt förbindelseledning del 3 avseende byggnation av två nya förbindelseledningar under Mölndalsån till en kostnad av maximalt 505 mkr.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Från Lerum, Partille, Härryda och Mölndal leds spillvatten genom ett tunnelsystem som passerar Mölndal. Idag finns en ledning under Mölndalsån som förbinder de två tunnelavsnitten på västra och östra sidan om ån vid gränsen mellan Göteborgs och Mölndals Stad.

Den befintliga ledningen har begränsad kapacitet att ta emot höga nederbörds mängder vilket har lett till översvämningar i området. För att undvika översvämning vid mycket höga flöden tvingas Gryaab nu brädda (göra ett tillfälligt utsläpp av orenat avloppsvatten) uppströms Mölndalsån och belastar därmed känslig recipient. För det fall den befintliga ledningen skulle upphöra att fungera eller få än mer begränsad kapacitet skulle de akuta åtgärder som skulle kunna bli aktuella att bli kostsamma och leda till långa tider av bräddning.

Ökad avloppsledningskapacitet under Mölndalsån är även ett krav från Länsstyrelsen för att Gryaab ska få ansluta Bollebygd och Olsfors avloppsreningsverk till Ryaverket. I beslut från Länsstyrelsen den 21 april 2021 anges att ”Bollebygds och Olsfors avloppsreningsverk får anslutas till Ryaverket först när avloppsledningskapaciteten under Mölndalsån har utökats med ytterligare en ledning som tagits i bruk”. Även större utökade anslutningar från övriga delägarkommuner kommer troligtvis att begränsas om inte en kapacitetsökning genomförs.

För att säkerställa att Gryaab kan leda avloppsvattnet även om en ledning skulle behöva underhållas eller skulle gå sönder har Gryaab genomfört en detaljprojektering

av två nya förbindelsledningarna. De nya ledningarna kommer att vara av större dimension än idag för att kunna leda högre flöden framöver.

Gryaabs styrelse tog i december 2021 beslut om att genomföra detaljprojektering och förberedande arbeten (del 1). Den ekonomiska ramen för del 1 uppgår till 40 miljoner kronor. Den 20 september 2024 fattades ytterligare ett delinvesteringsbeslut avseende förberedande arbeten i form av undersökningar, spontning och kontrollprogram omfattande 5 miljoner kronor (del 2). Projekteringen är i slutfasen och Gryaab avvaktar nu beslut på ansökan om vattenverksamhet av Mark och miljödomstolen.

Effektmål

Genom att förlägga två nya ledningar med större dimension:

- minskas risken för bräddning av avloppsvatten i känsliga recipienter
- förebyggs och minskar risk för skador på egendom och verksamhet till följd av översvämningar orsakade av begränsad kapacitet
- skapas redundans
- möjliggörs drift och underhåll i ledningssystemet
- möjliggörs anslutning av Bollebygd och Olsfors
- möjliggörs utökade anslutningar från övriga delägarkommuner

Genomförande

De två nya ledningarna byggs mellan de två befintliga tunnlarna på var sin sida om Mölndalsåns dalgång vid gränsen mellan Göteborgs och Mölndals Stad. Ledningarna passerar i öst-västlig riktning under Gamla Boråsbanan, E6.an, stambanan, Mölndalsån samt Mölndalsvägen, se figur 2.

Figur 2 Planerad ledningssträckning i öst-västlig riktning under Gamla Boråsbanan, E6.an, stambanan, Mölndalsån samt Mölndalsvägen

Ledningssträckan är ungefär en kilometer och kommer förläggas med schaktfria metoder över 90% av sträckan, vilket är fördelaktigt då det avsevärt minskar områdespåverkan under byggtiden.

Projektrisker

Projekt förbindelseledning Mölndalsån innebär ett komplext och omfattande arbete som inbegriper flera stora risker. Tillståndshanteringen är en av riskerna.

Handläggning av tillstånd och framdriften av den har Gryaab ingen rådighet över.

Under detaljprojekteringen har detta följts upp och Gryaab har försökt att påverka tillståndshandläggningen så mycket som möjligt. Trots det och att Gryaab påtalat vikten av skyndsam handläggning på grund av planerat tågstopp har handläggningen av ansökan dröjt. Huvudförhandlingar är planerade till mars 2025 och därefter följer en handläggningstid på uppskattningsvis sex veckor. Beslut om miljötillstånd bedöms därför kunna lämnas först under senvåren. Dessa förseningar har medfört en kostnadsökning då Gryaab får söka egna tågstopp, samt att tidplanen behöver arbetas om i sin helhet tillsammans med entreprenören.

I området där de nya ledningarna planeras att läggas finns flera andra verksamheter, ledningar, vägar, järnväg samt andra planerade ombyggnader. Under

detaljprojekteringen har omfattande geotekniska undersökningar genomförts för att säkerställa infrastrukturen under mark, genomförbarheten och metodval. Det finns dock fortfarande stora risker att oförutsedda händelser uppstår varför det finns en riskreserv inkluderad i den totala investeringsbudgeten.

Kostnaden för projektets tredje och sista del bedöms till maximalt 505 mkr. Den sammanlagda investeringskostnaden inklusive tidigare beslutade delar bedöms således till 550 mkr.

Tidplan

Efter flera år av projektering är projektet redo att påbörja byggnationen. Med ett investeringsbeslut kan projektet genomföra förberedande arbeten och fortsätta arbetet med att ta fram underlag för att erhålla kvarstående tillstånd. Beslutet möjliggör också Gryaab att ingå avtal med upphandlad entreprenör och tillsammans ta fram en ny tid-och genomförandeplan.

Miljö tillståndet har försenats och ärendet behandlas i domstol under våren. Denna försening innebär att projektet inte kommer att kunna utnyttja Västlänkens tågstopp sommaren 2025 utan Gryaab får söka eget tågstopp vilket har en handläggningstid på 1,5- 2 år. Förhoppningsvis kommer detta inte påverka projektets sluttid då man troligtvis kan förlägga ledningen från andra hållet.

För att inte projektet ska stå still i väntan på miljö tillstånd planerar Gryaab, under förutsättning att investeringsbeslut fattas, att ingå ett villkorat avtal med entreprenören. I avtalet anges att kontraktet kan hävas utifall de tillstånd som ännu inte erhållits inte kommer till stånd. Skulle detta ske har entreprenören enbart rätt till upparbetade kostnader, vilka i huvudsak kommer att utgöras av arbetstid.

Gryaab saknar idag miljö tillstånd, tillstånd att korsa Kust- till kustbanan (järnväg) samt ledningsrätter. Skulle Gryaab inte få sökta tillstånd får bolaget söka alternativa sätt för genomförande eller som sista utväg avbryta projektet.

Bedömning av ärendets principiella beskaffenhet

Gryaab bedömer inte att ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars är av större vikt. Föreslagen investering innebär inte någon ny inriktning för bolaget eller start av verksamhet inom nytt affärs- eller verksamhetsområde.

Investeringen har låg påverkan på Gryaabs totala ekonomi trots att investeringskostnaden är hög i förhållande till övriga investeringar bolaget genomför. Detta beror på den långa avskrivningstiden på 70 år.

Investeringen kommer endast några av delägarna tillgodo då det enbart är spillvatten från Lerum, Partille, Härryda och Mölndal som transporteras genom befintlig ledning. För att åtgärda den bräddning som erfordras uppströms vid höga flöden och den översvämningsproblematik som idag uppstår vid Hedins bil i Mölndal på grund av begränsad kapacitet är det dock en investering som länge har diskuterats och efterfrågats från samtliga delägare. Teknisk och ekonomisk delegation och ägarrådet har löpande fått information under utredningen och den projektering som föregått investeringsbeslutet och investeringen har under en längre tid varit upptagen i Gryaabs investeringsprognos.

Ytterligare är ökad kapacitet och redundans ett krav från Länsstyrelsen för att få ta emot spillvattnet från Bollebygd och Olsfors. I beslut från Länsstyrelsen den 21 april 2021 anges att ”Bollebygds och Olsfors avloppsreningsverk får anslutas till Ryaverket först när avloppsledningskapaciteten under Mölndalsån har utökats med ytterligare en ledning som tagits i bruk”. Beslut om att låta Bollebygd bli delägare är ett gemensamt beslut från samtliga delägare.

Bollebygds kommun fattade den 6 december 2023 ett inriktningsbeslut avseende kommunens framtida avloppsrening. Kommunen beslutade då att ge teknik- och servicenämnden i uppdrag att arbeta vidare för att möjliggöra framtida avloppsrening i egen regi. Bollebygds kommun har lämnat in en ansökan om att få fortsätta driva sitt befintliga avloppsreningsverk till och med 31 december 2035. Det är mot den bakgrunden osäkert om Bollebygds kommun kommer att kvarstå som delägare i Gryaab och avleda sitt avloppsvatten till Ryaverket. Bollebygd är dock alltjämt delägare, ytterligare en förbindelseledning är ett krav för att ansluta Olsfors och mot bakgrund av Länsstyrelsens krav kommer troligen även andra större utökade anslutningar från övriga delägarkommuner begränsas om inte en kapacitetsökning genomförs.

Gryaab bedömer att de nya förbindelseledningarna är helt nödvändiga för att undvika risken för skador på egendom till följd av begränsad kapacitet, undvika bräddning i känslig recipient, möjliggöra drift och underhåll i ledningssystemet och möjliggöra

utökade anslutningar från delägarkommunerna. Gryaab bedömer också att det saknas alternativa sätt att genomföra projektet.

Bolagets bedömning

De nya förbindelseledningarna är nödvändiga för att hålla tillståndskraven för verksamheten och uppnå effektmålen. Styrelsen föreslås godkänna investering och genomförande av projekt förbindelseledning Mölndalsån del 3, byggnation av två nya förbindelseledningar under Mölndalsån, enligt beskrivning i beslutsunderlaget till en kostnad av maximalt 505 miljoner kronor.